

дами і для того вірні *anticipando* дають їм сю назву, хоч вона до їх теперішнього положіння зовсім не надає ся.

(Далі буде)

ІЗ УСТ НАРОДА.

А. Пісні.

ІV. Купала на Волині.

На Волині ще у многих місцях затримав ся звичай справляти стародавнє свяго Купала.

В Ковельському повіті справляють Купала так: з вечора хлопці крадуть де небудь солом'яника*) старого, — власне крадуть, бо просити не годить ся. Солом'яника того звать „козубом“. Того козуба хлопці тягнуть по селі біжучи як найшвидше і співаючи, а на зустріч їм виходять люде і роблять „перейму“, себ то складають на вулиці тріски, поліна, старі кошики і т. і. -- все то знадоби для купальського вогнища. Все тее хлопці збирають і пакують у козуб. Таких перейм бувас скілька і хлопці ледве можуть забрати все паливо. Козуба виносять на вигон за село. Там уже збіраєть ся цілий гурт людей, більше молодь, але є й молодші молодиці, часами і з старших де хто. Співають тільки дівчата, та часом відповідають їм на слівцї й хлопці. Починають з каторої небудь пісні, частійше „Ой молодая молодице“ (N. 3). Хлопці тим часом запалюють козуба, устромивши в нього високі тички, щоб вогонь горів висше. Люде, що приходять дивити ся на Купала, повинні принести з собою теж різний підпал. Кажуть, що в давнійші часи всякого, хто приходив з порожніми руками, хлопці били, через те й доси є купальна приказка: „хто прийде без поліна, той піде без коліна.“ Покї огнище палає, дівчата співають пісень, часом зачіпаючи хлопців у тих піснях; тоді хлопці й собі відповідають, часом піснями, а частійше жартами часом не дуже то призвоітими та лагідними. Взагалі увесь час ведеть ся якесь жартовливе змаганне дівчат з хлопцями. Так напр. від часу до часу хлопці вихоплюють з огнища віхті соломи з вогнем і кидають ся з ними поміж дівчат, тикаючи їх дівчатам в лице і розганяючи дівчат по полі, але дівчата вертають ся і знов віддячують хлопцям насмішливими піснями.

Коли козуб згорить до половини і вогонь трохи понижає, тоді хлопці починають скакати через нього. Потім, коли вогонь почне гасати, всі розсходять ся з піснями до дому.

Вогню купальського не гасять, а лишают його, щоб сам дотлів до останку.

*) Солом'яник — великий кошик плетений з соломи, завбільшки з велике барило; в нього сипають збіжжя і борошно.

В Звягельському повіті хлопці кладуть огонь, а дівчата вбірають деревце, березку. Вбірають її вінками, биндами і запаленими свічками. Деревце теє зветь ся купало. Самі дівчата убірають ся в великі вінки з різного зілля та квіток і мають при собі ще по вінку. Вони водять коло біля деревця і співають, хлопці тим часом скачуть через вогонь. Часом хлопці поривають ся вхонити деревце, тоді дівчата боронять его і співають на хлопців різні прикрі пісні. Врешті хлопці хапають деревце і палять его або кидають в річку, а дівчат, що пробувають оборонити своє „купало“, самих не раз „купають“ в тій же річці.

Одспівавши купала, часом дівчата ворожать на вінках. Дівчина пускає на воду два вінки, один загадує на себе, а другий на якого хлопця: коли вони зійдуть ся до купи на воді, то значить дівчина буде в парі з своїм хлопцем. Або так: дівчина тичкою спускає свій вінко на дно річки; коли він спливе на верх, то дівчина піде замуж у той рік.

Пісні з села Колодежного.

№ 1.*)

Ој на Купала-Купалочка
Не виспала сьа Наталочка.
Погнала бички дримајучи,
На кілки ніжки збивајучи.
Ој дај же боже, дошчі в ночі
На Наталчини чорні гочі.

№ 2.

Темнаја нічка петрівочка,
Не виспала сьа наша дівочка,
Погнала бички дримајучи,
На кілки ніжки збивајучи,
Приточи, боже, більше ночі
На Наталчини чорні гочі!

(Порівнати Zbiór wiad. do antropol. kr. V, 29, N. 13; П. Галька, Народный праздник Купала, Львовъ 1861, стор. 19 N. 1; Чубинський, Труды III, ст. 202 N. 11).

№ 3.

Ој молодаја молодежи,
Ој вијди, вијди на јулицьбу,
Роснали дівкам купалицьбу!
Ој як ја мају виходити,
Вам купалицьбу роспалити?
В мене свекорко не батејко,
В мене свекруха не матьунка,
Положить мене пізнїй себе,
Ізбудить мене ранїй себе,
А до кужільу билејкого,

* Ноти до сих і дальших пісень будуть поміщені в осібній прилозі до слідуючої книжки „Ж. і Ст.“ — Ред.

А до каменю важнејшого,
 А до дитьатка малејкого.
 Ки.у ја кужиль под лавицьу (вар. полицьу)
 А сама вијду на јулицьу.
 Бодај тој кужиль вогонь спалив,
 Бодај тој каминь у воду впав,
 Тому дитьатку на гочи впав!
 Вар.: Нехај тој кужиль поклучицьца!
 Мені робита не хочецьца.

(Варианти гл. Zbiór wiad. do antropol. kraj. V, 26, N. 2; 27, N. 3; 33, N. 1.)

Н. 4.

Ој ти зелена добровојко,
 Як тебе рано спустошано,
 Траву на сіно покошано,
 Ој покошано ј пограбљано,
 Шче у копици поскладаио.
 Та zostало сѧ трој-зілљачко,
 Нікому ж јого ополоти.
 Стојить Иванко при воротьах.
 Ој стојить же він при куточку,
 Ој граје, граје у дудочку,
 Ој граје, граје, виграваје,
 Своју Марисьу викликаје:
 „Вијди, Марисьу, серце моје,
 Полљемо зілља мајовоје,
 Та поберемось. серце моје!“

Н. 3.

Скаче жабојка над річкоју,
 Біжить Иванко з вуздечкоју:
 Постіј, жабојко, нагнуздају,
 Своју Марисьу одвідају,
 Ој чи дужаја, здороваја,
 Ој чи за мене готоваја?
 — Ој ја дужаја, здороваја,
 Ој ја за тебе готоваја.

Н. 6

Јіде Иванко на конику,
 Везе Марисьу в постоліку;
 Ој на, Марисьу, тај обуј сѧ,
 Свого татојка тај забудь сѧ!

Н. 7.

Ој на городі бурьан, бурьан,
 Ходить Иванко јак пан, јак пан.

Ој на городі бурьяночка,
Ходить Марисья як панночка.

Н. 8.

Ој на городі крокіс, крокіс,
Узяв чорт хлопців, поніс, поніс.
Ој на городі крокісиця,
Узяв чорт хлопців тай тішить сьа.
Ој на городі кропивиця,
Узяв чорт хлопців тай дивить сьа.

Н. 9.

Ој наші хлопці стрільці, стрільці,
Забили жабу в корчі, в корчі.
Ој Іван каже: раба жаба!
А Степан каже: моја баба!
Андрію каже: переріжмо!
Терешко каже: цілу ззіжмо!

Н. 10.

Ој на Купала вогонь горить,
А нашим хлопцям живіт болить.
Ој нехай болить, нехай знають,
Нехай Купала не займають.

(Вар. Zbiór wiad. V. 27, N. 6; 33 N. 6; Чубинський, Труды III, стор. 199, N. 2)

Н. 11.

Ој летів черчик буїним вітром,
Не чули дивки возулі літом,
А як почули, зьакали сьа,
Тай под місточок сховали сьа.
Вони ж думали, шчо місточок,
Аж то пшеничниї колосочок.

Н. 12.

Чорна хмароїка наступає,
Ој то цароїко виїжджає
Та до царівни (вар. до бондарівни) на за-
А царівнеїка зьакала сьа, льоти.
Под троїдерево сховала сьа.
„Ој слуги ж мої вірнеїкії,
Крешіте вогні јаснеїкії!
Будем палити троїдерево,
Будем шукати царівноїку.“
А царівноїка зьакала сьа,
Та до службоїки озвала сьа:
„Ој слуги ж мої вірнеїкії,

Гостріте ножі гострејкиї!

Буду крајати комусејку,

Појїду з царом до шльубојку.“

Не потрашила в полотенце ,

Тај розкрајала собі серце.

„Ој ліпше мају в землі гнити!

Нїж за царојком в світі жити!

Ој ліпше буду землицеју,

Нїж за царојком царицеју.“

N. 13.

Була вдовојка в конець села ,

Ој мала ж вона три донејки ;

Лїдна донејка , то Ганнусьа ,

Друга донејка , то Марусьа ,

Третья донејка , то Настусьа .

Ој заказали ту вдовојку ,

Ој заказали на војнојку .

„Моја Ганнусьу , моја донејко ,

Ој поїдь , поїдь на војнојку !“

„Бїг-ма , матьунко , не поїду ,

Бо ја коника не всїдлају ,

Бо ја шабельки не впасају .“

„Моја Марусьу , моја донејко ,

Ој поїдь на војнојку !“

„Бїг-ма , матьунко , не поїду ,

Бо ја коника не всїдлају ,

Бо ја шабельки не впасају .“

„Моја Настусьу , моја донејко ,

Ој поїдь , поїдь на војнојку !“

„Бїг-ма , матьунко , ја поїду ,

Ја коничејка всїдлају ,

Ја і шабельку опасају .“

Мати Настусьу вивроваджала ,

Мати Настусї приказувала :

„Не їдь , Настусьу , поперед војська ,

Не їдь , Настусьу , позад војська !

Поперед војська — тебе забуть ,

Позаду војська — в полон уведуть .“

Настусьа матерї не слухала ,

Поперед војська виїхала ,

Половину војська звојувала .

Ој то виїхав царь турецькиї :

Ој а шчо ж бо то за такоје ,

Шчо Настусьа војсько звојувала ?“

Ој узьав коньа за гривојку ,

Ој а Настусьу за ручејку .“

(мабуть кінця нема .)

N. 14.

Ој хто в тому лісі стукає-гукає —
 Калино-малино! стукає-гукає?
 Молодїй Іванко деревце рубає,
 Молода Марисьа трісочки збирає,
 Трісочки збирає, він її питає:
 Чи любиш ти мене, чи підеш за мене?
 Хоч ја тебе лублю, за тебе не піду,
 Ја твоїј матьунці ничим не догоджу.
 Ој що ја помију, вона перемиже,
 Ој шчо ја не зроблю, вона переробить.
 Шче твоја матьунка навучить робити,
 Навучить робити, в недільу золити,
 Та на морі прати, на дубі вішати,
 На дубі вішати, камінем качати.
 А ја не жидівка, в недільу золити,
 Ој ја не татарка, шчоб на морі прати,
 Ој ја не билиця, на дуби злізати,
 Ој ја не паньанка, камінем качати.

N. 15.

В полі конопелька тонька зеленејка,
 У полі стојала, вітѣя поспускала.
 Ој то изняли сѣя та бујниї вітри,
 Вони обмахали та бујниї віти,
 Не дали стојати, листячком махати.
 Ходила Марисьа по свому садочку,
 Ходила гульала, косоју махала.
 Ој то најіхали та добриї луде,
 Не дали ходити, косоју махати.

N. 16.

А в нашому селїцї метьане деревце,
 Шчо під тим деревцем церковку мурујуть,
 Довкола мальујуть, в серединї пишуть.
 Написали ж вони три мїсѣаці јасні,
 Три мїсѣаці јасні, шче ј три зорї јасні.
 Першиї мїсѣачејко молодїй Іванко.
 (Ітд. як у всіх веснянках на подібну тему).

N. 17.

Була на Купали, посмалила гали,*
 Сором дівко, сором, женихи з столом!**)

*) Гали — ноги, дитки.

**) Приспівка замість „Калино-малино“, після кожного вірша.

Тільки дівка в хату, мати за лопату :
 Сором, дочко, сором, женихи за столом !
 Тільки дівка в сіни, женихи засіли :
 Сором дівко сором, женихи за столом !
 Дівка у комору, мати гонить з двору :
 Сором, дочко, сором, женихи за столом !

N. 18.

(Село Білінь, ковельського повіта.)

Шла Марьїусьа в поле, знайшла сине море,
 Споткнулась і впала, думала, шчо встала.
 А де вона впала, там церковка стала,
 Де голова впала, там одправа стала,
 Де косоїки впали, там зороїки стали,
 Де ручечки впали, там свічечки стали,
 А де впали ноги, там стали пороги.
 Усі льуде знають, шчо Марьїї немає :
 Вода зашуміла, Марьїусьу покрила.

N. 19.

(Село Рокита, ковельського пов.)

Вже Петрівочка минає ця,
 Хлопцям гуляння вертає ця.
 Ідіте хлопці погульайте,
 Дівчат на вісень *) підмовляйте !
 Вже ми ходили, походили,
 Дівчат на вісень намовили.

N. 20.

Не куї, возуле, на ліщині,
 Шче ї накуєсь сьа на калині.
 Не плач Марисьу у матьунки.
 Шче ї наплачесь сьа у свекрухи,
 Керез пороги ступаючи,
 Чужі звичаї переїмаючи.
 Ої як переїмеш, хвалитимуть,
 А не переїмеш, судитимуть.

N. 21.

(Село Жабориця, звягельського повіта)

Посію ја рожу, поставльу сторожу,
 Стороноју дощчик іде, над моєју рожеју
 повноју.

*) Вісень — осінь

Поставлю сторожу, свогого батенька :
 Недобра сторожа, обшчипана рожа.
 Поставлю сторожу свого миленького :
 Хороша сторожа, нешчипана рожа.

(Пор. Zbiór wad. V, 28, N. 11; Галька, Нар. празд. Купала, 41; Чубинський, Труды III, ст. 207 N. 20.)

N. 22.

По мощчу кладочку, вербову, вербову,
 Ој час нам дівчатка до дому, до дому.
 А ти, Маріјко, зостань сьа, зостань сьа!
 Та з своїм Іванком звінчаєсья звінчаєсья!

(Пор. Zbiór wiad. V, 35; Чубинський, Труды III, ст. 209, N. 24.)

(Конець буде.)

Леся Українка.

У. Колядка про дівчину-воячку.

Була вдова близько двора,
 Рај-рожество!*)

Мала вона три донејки,
 Једна донејка Ганусејка,
 Друга донејка Костусејка,
 Третья донејка Настусејка.

„Ој моје дитє, а Ганусејко,

Поїдь, поїдь а на віноньку!“

„Ој моја матицько а голубонько,

Ја не вміју конья сьїдлати,

А на јому поїхати“.

„Ој моје дитє а Костусејко,

Ој поїдь, поїдь а на віноньку!“

„Ој моја матицько голубонько,

Ја не вміју конья сьїдлати,

А на јому поїхати“.

„Ој моје дитє а Настусејко,

Поїдь, поїдь а на віноньку!“

„Моја матицько голубонько,

Ја уміју конья осьїдлати,

Тај на јому поїхати“.

Мати дочку уряджала,

Уряджаючи тај научала:

„Моје дитє Настусејко,

Поїдь, поїдь на віноньку!

Навперед віська не вибивај сьа,

Назад віська тај но оставај сьа!

Наперед віська — а намовојка,

*) Приспів за кожним віршем.

ІЗ УСТ НАРОДА.

А. Пісні.

IV. Купала на Волині.

Н. 23.*)

Ој на городі буркун-зілля,
 Ој там Петруньо теше кілля.
 Ој теше, теше, витинаје,
 Своју доленьку проклинаје:
 Ој доле ж моја нещаснаја!
 Ганнусю ж моја прекраснаја!
 Ој доле ж моја нещаслива!
 Ганнусю ж моја чорнобрива!

Н. 24.

Ој на городі шахран, шахран;
 Стоїть Петруньо, як пан, як пан.
 А коло його петрушечка;
 Стоїть Ганнуся, як душечка.
 А коло нього шахраночка;
 Стоїть Ганнуся, як панночка.
 Ој не їден ја шахран стопкав,
 Як на тешченчин поріг ступав.
 Мене тешченка похвалила,
 Дівка Ганнуся полюбила

(Гл. Ч у б. Труды III, 206, N. 17.)

Н. 25.

Ој мала нічка на Лівана;
 С ким ти, Ганнусю, почувала?
 Ој під явором зелененьким,
 З своїм Ліванком молоденьким.

(Гл. Ч у б. Труды III, 200, N. 4.)

Н. 26.

Ој мала нічка Петрівочка,
 Не виспала сьа Марисья дівочка.
 Ој коли ж її було спати?
 Треба з Ліванком розмовляти.

*) Всі пісні від N. 23 до самого кінця записані в містечку Миропіллі Звягельського повіту на Волині.

N. 27.

Ој на городі крокіс, крокіс,
 Чом ти, Жіванку, більшиј не ріс?
 Ој буде з мене і такого,
 Пријме Марисья і малого.
 Ој буде з мене ј такенького,
 Пријме Марисья ј маленького.

N. 28.

Чи ти, Петрунью, палив, палив?
 Чого шукаєш? волив, волив?
 Вже ж твої воли давно в шкоді,
 Аж у Жівана*) на городі.
 Біжи, Петрунью, хучі, хучі!
 Пече Марисья коржі, коржі.
 Ој які коржі? гречаниці,
 Для свої душки коханої.
 Ој які коржі? пшеничниці,
 Для свої душки велишнеї.

N. 29.

Ој у Жівана високиј тин,
 Там повісив сья Віхторів син.
 Ој, висів, висів аж до ранку,
 Ја взяв Ганнусью за коханку.
 Ој ти Ганнусью серце моје!
 Сподобало сья личко твоје.
 Ој не так личко, јак ти сама,
 Бо ти дівчина лубезнаја.

(Пор. Чуб. Труды III, ч. 10, N. 2.5)

N. 30.

Скакала жабка під гречкоју;
 Біжит Жіванко з гнuzдечкоју.
 Пожди-но, жабко, нагнуздају,
 Піду Ганнусью одвідају.
 Јіде Жіванко на конику,
 Везе Ганнусью в постолику.
 Јіде Жіванко на коньаці,
 Везе Ганнусью на собаці.
 Јіде Жіванко на хортиці,
 Везе Ганнусью на чортиці.

(Пор. Чуб Труды III, 221, N. 38.)

*) Батька якої там дівчини.

N 31.

Ој на Купала вогонь горит,
 Наші Настуні живіт болит.
 Ој нехај болит, нехај знаје,
 Ој нехај хлопців не приймаје.

(Гл. Чубинській, Труды III, 199, N. 2.)

N. 32.

Нема парубка најкрашчого
 Понад Ліванка над нашого.
 Причепив жорна до појаса,
 А сам полетів під небеса.
 У гору летит, крупи дере,
 Ја вниз падаје, опалаје.
 На ничліг їде, куліш варит,
 Својі Ганнусі живіт парит.
 Ој нехај парит, нехај знаје,
 Нехај же хлопців не приймаје.

N. 33.

Чи ти Ліванку не батьків син,
 Шчо ти Ганнусі не випросив?
 Просив ја, просив, — не вважајут,
 За мене Ганнусі не віддајут.

N. 34.

Летіла чаплъа через гулицю,
 Вхопила Ганю за потилицю,
 За неју Петро з коцьубоју:
 Ој верни, чапле, жону мою!
 Ој візьми собі негідницю,
 А верни мою робітницю.
 Вона робити добре вміје,
 Шчо коло печі гріје плечі, (2)
 Шчо коло груби гріје зуби.

N. 35.

Ој на городі під бујним вітром,
 Не чули хлопці возулі літом,
 А як почули, польакались,
 В глуху кропиву поховались.

N. 36.

Летіли гуси білокрилі;
 Камньанецькі хлопці чорнобриві.

Летіли гуси з гусаками ;
Камньанецькі хлопці з дівчатами.

N. 37.

Ој шумит-гуде дїмбровоју,
Стуконит-їде дорогоју.
Ој ја ж думала, шчо вітер віє,
Аж то свекорко з торгу їде :
„Ој-вијди, вијди. похмурице!
Одчини мені ворітєчка!“
Ој ја молода не лїнива,
Пїшла ворота одчинила.
Ој шумит-гуде дїмбровоју,
Стуконит-їде дорогоју,
Ој ја ж думала, шчо вітер гуде,
Аж то свекруха з торгу їде :
„Ој вијди, вијди, медведице!
Одчини мені ворітєчка!“
Ој ја молода не лїнива,
Пїшла ворота одчинила.
Ој шумит-гуде і т. д.
Аж то дїверко з торгу їде :
„Ој вијди, вијди, негїднице!
Одчини мені ворітєчка!“
А ја молода не лїнива і т. д.
Ој шумит-гуде і т. д.
Аж то миленькїї з торгу їде :
„Ој вијди, вијди, миленькаја,
Одчини мені ворітєчка!“
А ја молода, не лїнива,
Пїшла ворота одчинила.

(Чу б. Труды III. 211 N. 27.)

N. 38.

Бренїли річенькї, бренїли,
Јаж до Лїванка у сїни.
Там парубонькї зберались,
На мед на горїлку складались.
А наш Лїванко найбільш дав,
Він собі Ганнусьу сподобав.

N. 39.

Ој зза гори зїронька летїла ;
За кого ти, Ганнусьу, хотїла ?
За того, дївчата, за того,
За того Петрусьа молодого.

N. 40.

Кладу кладочку вербову:
 Час вам, дівчатка, до дому!
 А ти, Варусю, востань сьа,
 З своїм Ліванком звінчай сьа.
 Привезе вісочок с кадила,
 Щоб ти здорова сходила.

(Пор. Ч у б. Труды III, 209, N. 23.)

N. 41.

Час тобі, вербонько, розвись,
 Час тобі, Петруню, женись.
 Ој шче бо не час, не пора,
 Шче моја Варусьа молода.
 Та нехај же ж вона гуляје,
 Росоју косоју махаје, —
 Як піде заміж, не буде,
 Пристарієнца, жаль буде.

(Ч у б. Труды III, 214, N. 29.)

N. 42

Ој в ліску, в ліску, на дубку,
 Висіла колисонька на шнурку.
 А в ті колисоньці Петруню,
 А коло його брата його.
 Ој брата ж моје ріднеје,
 Гојдајте ж мене високо,
 Нехај ја побачу далеко,
 Де моја Ганнусьа походжаје,
 Вишитими рукавами махаје.
 Як піде заміж, не буде,
 Простарієнца, забуде.

(Пор. Ч у б. Труды III, 221, N. 39.)

N. 43.

Ој в гору сонечко, у гору,
 Там будује Петруню комору.
 Будуј, будуј, мій Петре, комору,
 А вирубај віконечко з надвору,
 Щоб до мене соловејки долітали,
 Ој шчоб мене раненько пробуджали,
 Бо свекруха — чужа мати, не збудить,
 Она піде до сусіди, обсудить:
 „Невісточка, чужа дочка, не хоче робить,
 Оно піде в чисте поле, лягаје тај свить.

Невісточка, чужа дочка, льадашченька,
Та спить вона до полудня, як маленька.“

(Гл. Чуб. Труды III, 206, N. 16; Зин. Радченко, Гомельскія нар-
пѣсни, 5, N. 12)

N. 44.

Свајала зиренька, сајала;
С ким ти, Ганнусьбу, стојала?
С тобою, Живанку, с тобою,
Під зеленою вербою.
Де молода Ганнусьба стојала,
Під нею рутонька зівјала.
Де молодіж Живанко конь пас,
Там хрещастіж барвіночок по појас.

(Гл. Чубинск., Труды III, 202, N. 10.)

N. 45.

Ој казала мене мати за малъара дати;
Не дај мене, моја мати, ој не дај!
Малъар малъује, жінки не цілује.
Ој казала мене мати за гончара дати;
Не дај мене, моја мати, ој не дај!
Гончар горшки возить і жінку зморозить.
Ој казала мене мати за ковальба дати;
Не дај, мене, моја мати, ој не дај!
Коваль в кузні кује, жінки не жалује.
Ој казала мене мати за діхтьара дати;
Не дај, мене, моја мати, ој не дај!
Діхтьар дьоготь возит і жінку обмаже.
Ој казала мене мати за писара дати;
Оддај мене моја мати, ој оддај!
Писар листи пише і дитину колише.

N. 46.

Ој ходила квочка довкола кілочка,
Коло ворона (?) Купајла,
Грало сонічко на Живана.*)
Та водила діти, як јаснијі квіти.
Та вивела вона семеро діточок.

(Гл. Чуб. Труды III, 194.)

N. 47.

Летіло помело через третє село.
Стовпом дим, стовпом дим*).

*) Ті два рядки повторяють ся після кожного стиха

А деж воно впало? в Марисі на хаті.
 Стала Марисіна хата горіти
 Стали її хлопці хати гасити,
 Стали вони воду відрапи носити.
 А Петруньо приніс водиці положу.
 Уже ж тобі, Марисю, жити во множу!

(Гл. Чуб. Труды III, 205, N. 15. де е „полело“ зам. помело.)

N. 48.

Стоїт либода вище города —
 Стій калинонько, стій, не розвивай сьа!*)
 На ті лободі чотири лебеді.
 Першій лебедець Петро молодець,
 Другій лебедець Яван молодець,
 Третій лебедець Віктор молодець,
 Четвертій лебедець Імित्रо молодець.
 Стоїт либода вище города,
 На ті либоді чотири лебідки:
 Перша лебідка то Лукія дівка,
 Друга лебідка то Ганна дівка,
 Третья лебідка Тодоська дівка,
 Четверта лебідка то Варка дівка.
 Стоїт либода вище города,
 На ті лободі чотири пари:
 Першаја парка — Петро і Лукія,
 Другаја парка — Яван та Ганна,
 Третьяја парка — Тодоська і Віктор,
 Четверта парка — Імित्रо та Варка.

(Гл. Чуб. Труды III, 210 N. 36; Терещенко, Быть русекаго народа
 V. 82.)

N. 49.

Ој в ліску, в ліску дванацьцьять сосон.
 Ліј богу, моја мамцьу, дванацьцьять сосон**)
 Під тими соснами дванацьцьять столів,
 За тими столами дванацьцьять панів,
 Між тими панами міј нелуб сedit,
 Міј нелуб сedit, водиці просит,
 Водиці вмитись, рушничка втертись.
 Ја ж йому не дала водиці вмитись.
 Ој в ліску, в ліску і т. д.
 Між тими панами міј милиј сedit,
 Міј милиј сedit, водиці просит,

*) Сей рядок повторяє ся після кожного стиха.

***) Повторяє ся після кожного стиха з додатком другої половини то-
 рож стиха.

Водиці вмитись, рушничка втертись.
 Я ж йому дала водиці вмитись,
 Водиці вмитись, рушничка втертись.

Записані мною і подані тут волинські купальські пісні — се матеріал настільки цікавий, що варто було б їх науково обробити. Не маючи тепер на се часу і спромоги, подаю їх і так, щоб не лежали даремне, а послужили би для розширення поля при спеціальних студіях над нашими обрядовими піснями.

При піснях я записала мотиви, до них належні*), бо вважаю, що записати пісню без мотива значить зробити тільки половину справи, тим більше, що по мотивах обрядових пісень можна уважати часом, на скільки є стародавня яка пісня. Окрім того ці оригінальні, давні мотиви певне придадуть ся тому, хто займаєть ся народньою музикою. Записувала я голоси пісень від селянок, яко мога вірніше, не стараючись підводити їх під яку небудь звісну ритмічно-музичну теорію, а бажаючи тільки удати мотив у нотах так, як чула его в співі. При записуванню пісень і мотивів я хотіла наблизитись як можна більше до фонографічної достотности, щоб удати як найвірніше всі найдрібніші однини вимови і всі модуляції мотиву, бо вважаю се ідеалом усякого збірача устних народніх матеріалів.

Леся Українка.

VI. Кошут і Кошутська війна.

Смерть і величаві похорони Лайоша Кошута звернули на него увагу всеї Європи, відсвіжили в пам'яті нових поколінь ті події, котрих покійний був свідком а в значній мірі й творцем. Що з Кошутом зійшла в могилу незвичайна постать, одна з характерних, історичних постатів XIX віку, сему ніхто не заперечить. Що в своїм ріднім краю імя его тишилось величезною популярністю, було навіть стягом особного сторонництва прозваного незалежним, що кожде его слово приймало ся там его прихильниками як оракул, а навіть противники мусіли з ним числити ся — се також звісні речі, а власне похорони і сполучені з ними розрухи та політичні демонстрації дають на се найліпший доказ.

Та чи по своїй діяльності, по своїм ідеалам Кошут справді належить до перворядних постатів у історії нашого віку, таких як Гарібальді, Мацціні і др., з якими так часто любить порівнувати его мадярська національна гордість, се друге питанє, на котре тільки основна історична критика може дати відповідь. Інтересний суд про особу і вдачу Кошута видав австрійський історик Кронес: „Kossuths ehrgeizige All-

*) На жаль, ми і сим разом з типографських причин не могли подати тих мотивів, та надіємось долучити їх на особній картці до одной з слідуочих книжок „Житя і Слова“. Ред.